

Beynəlxalq Dini Azadlıq üzrə ABŞ Komissiyası (USCİRF) Dövlət Departamentindən ayrı və fərqli təşkilatdır. Amerika Konqresinin yaratdığı bu təşkilat bütün dünyada dini azadlığı monitorinq edən və Prezidentə, Dövlət Katibi və Konqresə siyasət tövsiyələri verən müstəqil, iki partiyanın dəstəklədiyi ABŞ hökumətinin məsləhətçi qurumudur. USCİRF bu tövsiyələri bizim qanunla müəyyən edilmiş mandatımız və Ümumdünya İnsan Haqları Bəyannaməsi və digər beynəlxalq sənədlərdə müəyyən edilmiş standartlara əsaslandırır. 2015 illik Məruzəsi yerlərdə pozuntuları sənədləşdirən Komissarlar və peşəkar heyət tərəfindən hazırlanmış bir illik işin kulminasiyasıdır və ABŞ Hökumətinə müstəqil tövsiyələr verir. 2015 illik Məruzəsi 2014-cü il 31 yanvardan 2015-ci il 31 yanvar tarixinədək olan müddəti əhatə edir, hərçənd ki, bəzi hallarda bu zaman çərçivəsindən sonra baş vermiş əhəmiyyətli hadisələr qeyd edilmişdir.

Azərbaycan

Əsas tapıntılar: Azərbaycanda ictimaiyyətin dini tolerantlığına baxmayaraq, demokratik normalara hörmətdə kəskin enişlə yanaşı, 2014-cü ildə hökumətin dini azadlığa münasibəti pisləşməyə davam etmişdir.. Ötən il vətəndaş cəmiyyəti fəallarının və dini qrupların üzvlərinin həbsində əhəmiyyətli artıma müşahidə edildi. Bundan əlavə hökumət 2009-cu ildəki məhdudlaşdırıcı din haqqında qanunun pozulması ilə bağlı cəzaların tətbiqinə davam etdi. Dini qruplardan qeydiyyat üçün müraciətlər ləngidilmiş və ya imtina edilmiş, dini qruplar bağlanmışdır. Dinc dindarlar, onların müdafiəçiləri və digər fəallar fərqli ittihamlarla saxlanılmış, cərimə və həbs edilmişdir. Bu narahatlıqlara əsaslanan USCİRF, 2015-ci ildə Azərbaycanı 2013-cü ildən etibarən olduğu təkrar 2-ci qrupda yerləşdirmişdir.

Arayış

Ermənistan, Gürcüstan, İran və Türkiyə ilə həmsərhəd olan Azərbaycanın doqquz milyon əhalisinin əksəriyyəti şiə müsəlmandır; haradasa 13 milyon etnik azərbaycanlı İranın şimalında yaşayır. Dövlət Departamentinə görə Azərbaycan əhalisinin 96 faizi müsəlmandır, onlardan 65 faizi şiə, 35 faizi isə sünnilərdir. Qalan 4 faiz əhaliyə isə bunlar daxildir: rus pravoslav, erməni pravoslav və digər xristianlar (o cümlədən, lüteranlar, Roma katolikləri, baptistlər, molokanlar və yeddinci gün adventistləri); haradasa 20000 yəhudi; bəhai; və dinsizlər. Müsəlman və rus pravoslavları arasında dini mənsubiyyət adətən etnik kökə əsaslanır. Şiələr, sünnilər, rus pravoslavlar və yəhudilər rəsmi olaraq ölkənin "ənənəvi" dini qrupları kimi bilinirlər.

Sovetlər dönəmindən öncəki müstəqil Azərbaycan, dünyada müsəlmanların çoxluq təşkil etdiyi ilk dünyəvi parlament respublikası olub. SSRİ dağıldıqdan sonra Azərbaycan 1991-ci ildə müstəqilliyini qazanmışdır. Ermənistan ilə Dağlıq Qarabağ müharibəsi 1994-cü ildə atəşkəs ilə bitmiş; Azərbaycan torpaqlarının 16 faizini itirmiş və 600000 məcburi köçkün qazanmışdır. ATƏT-in Minsk qrupu, Birləşmiş Ştatlar, Fransa və Rusiyanın həmsədrliyi ilə bu münaqişədə vasitəçilik edir; 2014-cü il toqquşmaları hər iki tərəfdən itkilərə gətirib çıxarmışdır.

Əsas ərazidən kənarında yerləşən Naxçıvan köklü Əliyevlər ailəsi Azərbaycan siyasətində dominantlıq edir. Heydər Əliyev Sovet erası Azərbaycanında 1969-1982 arası Partiyanın Birinci Katibi olmuş, daha sonra 1993-cü ildən səhhəti ilə əlaqədar vəzifədən getdiyi 2003-cü ilədək

müstəqil Azərbaycanın prezidenti olmuşdur. Əliyev oğlu İlhamı çox tənqid edilmiş 2003 prezident seçkilərində partiyasının vahid namizədi göstərmişdi. Müddət məhdudiyətləri 2009-cu ildə qaldırılmış və İlham Əliyev o vaxtdan bəri prezidentdir. Azərbaycan hökuməti rüşvətxor kimi tanınır və avtoritarlığı getdikcə artır.

Hesabat dövrü ərzində Azərbaycanda vətəndaş cəmiyyəti fəallarının və dinc dindar qruplarının həbsləri və repressiyasında əhəmiyyətli yüksəliş olmuşdur. 2014-cü ildə parlament həm də QHT-lər və dini qruplar üçün guya dini ekstremizmin yayılmasının və xarici missioner fəaliyyətinin qarşısını almaq məqsədilə Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinə (DQİDK) hesabat tələblərini artırmışdır. Bu problemlə işlər Azərbaycanın 2014-cü ildə altı ay ərzində Avropa Şurasının (AŞ) Nazirlər Şurasına sədrlik etdiyi dövrdə baş vermişdir. AŞ insan haqları komissarı Nils Muiznieks 2014-cü il sentyabr ayında AŞ standartları ilə "hesablaşmayan" "tamamilə qeyri-məqbul" insan haqları durumu üçün Azərbaycan hökumətini tənqid etmişdir. BMT İnsan haqları üzrə yüksək komissarı tərəfindən 2014-cü il avqust bəyanatında ekspertlər deyirdilər ki, onlar "insan haqları fəallarının kriminallaşdırılmasından" "dəhşətə gəlmiş" və onların sərbəst buraxılmasını tələb etmişdilər.

Azərbaycanın 2009-cu il din haqqında qanunu, dini azadlığı məhdudlaşdırmaq və cərimələrə, polis reydlərinə, tutub saxlamalara və həbslərə haqq qazandırmaq üçün istifadə olunur. Qanunun müddəalarına bunlar daxildir: mürəkkəb və bezdirci tələbləri olan məcburi dövlət qeydiyyatı; qeydiyyattan imtinaya görə şikayət hüququnun olmaması; dini fəaliyyətlərin həmin icmanın qeydiyyatdan keçdiyi ünvanlarla məhdudlaşması; dini materialların məzmunu, hazırlanması, idxalı, ixracı, və yayımlanmasına geniş dövlət nəzarəti; moizə oxumaq, dini öyrətmək və ya mərasimləri aparmaq üçün dövlətin təsdiq etdiyi dini təhsilin tələb olunması. Din haqqında qanunu pozan şəxs və ya qruplar inzibati cəriməyə tabe tutulurlar. 2010-cu ildə dini təşkilatlar üçün cərimələr 16 qat artmışdır. 2012-ci ildə AŞ-nın Venesiya Komissiyası və Avropada Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Təşkilatı (ATƏT) hüquqi rəy vermişdir və burada Azərbaycanın din haqqında qanununun, beynəlxalq insan haqları ilə bağlı öz öhdəliklərini yerinə yetirmədiyi bildirilmişdir. 2014-cü ildə Avropa İnsan Haqları Məhkəməsi (AİHM) müəyyən etmişdir ki, Azərbaycanın 2009-cu il din haqqında qanunu hakimiyyətə "qanunsuz" dini fəaliyyəti müəyyən etmək və məhkəmə təqibinə məruz qoymaq üçün "qeyri-məhdud ixtiyar" verir.

2014-2015 üzrə Dini Azadlıqların vəziyyəti

Qeydiyyat vasitəsilə dövlət nəzarəti: Qeydiyyat icbaridir və qeydiyyattan imtina etmiş dini qruplar və ya qeydiyyata etiraz "qeyri-qanuni" bilinmişdir. Qeydiyyatdan keçməyən dini icmaların üzvləri tez-tez reydlərlə, dini mətnlərin müsadirəsi və digər cəzalarla üzləşirlər. Lakin hətta qeydiyyatdan keçmiş dini qrupların da öz işini yalnız hüquqi ünvanlarında aparmalarına icazə verilir və digər məhdudiyətlərə məruz qalırlar. Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsi 2014-cü ildə iddia edirdi ki, ölkədə qeydiyyatdan keçmiş dini qrupların ümumi sayı 588 olub. Azərbaycan QHT-si, İslami-İttihad Assosiasiyası 2003-cü ildə bağlanmasına qarşı AİHM məhkəmə işini 2014-cü ilin oktyabr ayında udmuşdur. AİHM müəyyən edib ki, dövlət,

assosiasianın toplanma azadlığı hüququnu pozmuş və müsəlman zəvvarların ziyarətlərini təşkil etdiyi və hökumət dəstəqli Qafqaz Müsəlmanları İdarəsini (QMİ) tənqid etdiyi üçün bağlanıb. 2014-cü ilin noyabr ayında Azərbaycanın Ali Məhkəməsi Bakının "Fatimeyi Zəhra" sünni məscidinin dövlətin təzyiqi ilə qanunla bağlanmasına qarşı apelyasiyasını rədd etmişdir. DQİDK 2011-cü ilin sonunda iddia edirdi ki, baptist və adventistlər qeydiyyatla alınacaqlar, lakin bunu etmək üçün öncə ləğv olunmalı və yeni təşkilat kimi müraciət etməlidirlər; əks təqdirdə onlar hüquqi bağlanma ilə üzləşəcəklər.

Dini fəaliyyətlər və ya dini azadlığın müdafiəsinə görə cəzalar: Hüquqi Müdafiə və Maarifləndirmə Cəmiyyəti İctimai Birliyi (HMMCİB) Azərbaycan QHT öz inanclarının dinc yolla icra etdiklərinə və ya dini azadlığı müdafiə üçün həbs edilmiş müsəlmanların siyahısını tərtib etmişdir. Onların əksəriyyəti məktəblərdə baş örtüyü qadağasına qarşı aşkar şəkildə etiraz etdiklərinə görə məhkum edilmiş: həmin qrupun 11 üzvü hələ də həbsdədir, yeddisi 2014-cü ildə azadlığa buraxılmışdı; ikisi isə 2015-ci ilin mart ayında Prezident Əliyev tərəfindən əfv edilmişdir. HMMCİB rəhbəri, hüquqşünas Rəsul Cəfərovun məhkəməsi 2015-ci ilin yanvar ayında başlamış, şahid ifadələrinin maliyyə manipulyasiyaları üzrə rəsmi ittihamları dəstəkləmədiyinə baxmayaraq; o, 6.5 il həbsə məhkum edilmişdir. Dini azadlığa diqqət çəkən tanınmış hüquq müdafiəçiləri Leyla və Arif Yunus, 2014-cü ilin avqust ayından etibarən həbsdədirlər; cəza sistemində onların ağırlaşmaqda olan səhhətinə məhəl qoyulmur.

2014-cü ilin noyabr ayında Sumqayıtdakı evdə ibadət etməyə gələn doqquz sünni bir neçə saatlıq saxlanmışdı; polis onların silahlı olmasını iddia edirdi. 2015-ci ilin fevral ayında Bakı məhkəmələrindən biri ev sahibi Zöhrab Şıxəliyevi (öz evini ibadət üçün təklif edib, çünki bütün yerli sünni məscidləri bağlanmışdı) saxta silah ittihamı ilə altı ay müddətinə məhkum etmişdir. QMİ imamını öz məscidində xidmət etməyə təyin edildiyi üçün aşkar şəkildə tənqid edən islam teoloqu Taleh Bağirov 2013-cü ildə saxta narkotik ittihamı ilə məhkum edilmiş və 2014-cü ilin sonlarında azad edilmişdi. Üç müsəlmanın - Eldəniz Hacıyev, İsmayıl Məmmədov və Rəvan Səbzəliyevin guya "qeyri-qanuni" dini materialları oxuması və "qeyri-qanuni" dini qrupun təşkilinə görə məhkəmə prosesi 2014-cü ilin dekabr ayında başlanmışdır. Təqsirli bilinəcəkləri halda onları üç ildən beş ilədək həbs gözləyir. Müsəlman alimi və QMİ mətbuat işçisi Elşən Mustafaoğlu 2014-cü il, 19 dekabrda dörd aylığına məhkəməyədək icraatda həbsə məhkum edilmişdir, onun vətənə xəyanət maddəsi ilə ittiham edildiyi söylənilir. O, İslamı İranda öyrənmiş və 2009-cu il ABŞ Beynəlxalq Ziyarətçi Proqramında iştirak etmişdir. İslam barəsində televiziya verilişinin keçmiş aparıcısı olan Ceyhun Cəfərovun hesabat dövründən sonra naməlum ittihamlarla həbs edildiyi bildirilmiş və dörd aylığına məhkəməyədək icraatda həbsə məhkum edilmişdir.

Müsəlmanlar üzərində əlavə məhdudiyətlər: Azərbaycandakı bütün müsəlmanlar rəsmi məhdudiyətlərə məruz qalır. Bütün müsəlman dini liderləri dövlət dəstəqli QMİ təyin edir və Azərbaycanda təhsil almış vətəndaşlar olmalı; bütün məscidlər QMİ-nə aid olmalıdır; və yalnız ölkə vətəndaşları İslami dini icmalar təsis edə bilirlər.

2014-ci ilədək QMİ-nə aid olmayan heç bir müsəlman icmasının hüquqi statusu yox idi və polis tədbirlərinə qarşı müdafiəsiz idilər. Polis indiyədək məscidin çölündə namaz qılmağa icazə verməyən 2008-ci il fərmanını zorla qəbul etdirir. 2010-cu ildə Təhsil Nazirliyi məktəbli formasını tətbiq etmiş, bununla da İslami baş örtüyü qadağan edilmişdir. 2013-cü ildə bu qadağan universitetlərə aid edilmiş, bu da petisiya şikayətlərinə və icazəsiz etiraz aksiyalarına gətirib çıxarmışdır.

2014-cü ildə hökumət və QMİ, sünni ibadət yerlərini bağlamaq üçün aşkar kampaniyanı gücləndirdilər. Ləzgi məscidi - Bakıdakı iki açıq sünni məscidindən biri - bağlanmaq ilə təhdid edilmişdir. 2014-cü ildə Bakı yaxınlığındakı bir sünni məscidi yeni nəzarət altına alınmış; DQİDK iddia edir ki, məscidin ilk icması şiə üzvləri qəbul etməyi "seçməklə" dağılmışdır.

Dini azlıqlara məhdudiyətlər: Əksər protestant məzhəblərinin, o cümlədən baptistlər, yeddinci gün adventistləri, pentakostalların və həmçinin “Yehova şahidləri”-nin hüquqi statusu yoxdur. İki gürcü pravoslav icması qeydiyyatdan keçmişdir, lakin Qax rayon icra hakimiyyəti üç gürcü pravoslav kilsəsində ibadətləri 30 dəqiqəyədək məhdudlaşdırıb. Hökumət, əvəzini ödəmədən dini obyektləri müsadirə etmişdir. O, Bakıdakı bərpa olunmuş Erməni “Müqəddəs Qriqoriy Apostol kilsəsi”-dən Prezident Administrasiyası Şöbəsi üçün arxiv kimi istifadə edir. Mədəniyyət Nazirliyi Bakının müsadirə edilmiş Lüteran Kilsəsini konsert zalı kimi işlədir; 2014-cü ilin oktyabr ayında o, həmin binanın kirayəsini qeydiyyatdan keçmiş dini qruplarla məhdudlaşdırmışdır. Bakının Lüteran Kilsəsi və “Yeni Həyat” Pentekostal Kilsəsi (qeydiyyatdan keçmiş azsaylı qeyri-müsəlman dini qruplardan ikisi) binanı kirayə götürmüşdür, lakin qeydiyyatdan keçməmiş “Böyük Nəvaziş (Greater Grace)” kilsəsinə rəsmi şəxslər bunu daha edə bilməyəcəklərini söyləmişlər.

Dini baxışlarına görə hərbi qulluqdan imtinanın durumu: Azərbaycan 2001-ci ildə AŞ-na qoşularkən o, alternativ xidmətə imkan verəcəyini vəd etmişdi, lakin hələ də belə bir qanun qüvvəyə minməyib. Hərçənd ki, Konstitusiya alternativ xidmətə imkan verir, digər qanunlar hərbi xidmətdən imtina edənlərə iki il həbs cəzasını müəyyən edir. 2013-cü il oktyabr ayından etibarən həbs edilmiş Yehova şahidi Kamran Şıxəliyev 2014-cü ildə 2015-ci ilin avqust ayınadək xidmət etməli olduğu hərbi bölmədə 1 il müddətinə xidmətə qarşı apelyasiya şikayətini uduzub.

Dini materiallara qarşı dövlət senzurası: Rəsmi qadağaların və dini mətnlər üzərində senzuranın ilk dəfə pozulmasına görə cəzalara iki ilədək həbs daxildir. “Gizli” və ya mütəşəkkil qrup və ya təkrar qanun pozucularını iki ildən beş ilədək həbs gözləyir; 2015-ci ilin fevral ayında Bakı məhkəməsi Yehova Şahidləri İrina Zaxarçenko və Validə Cəbrayıllovaya gizli polis istintaq təcridxanasında üç aylıq saxlanma qərarı vermişdir; onları dövlət icazəsi olmadan dini ədəbiyyat təklif etdiklərinə görə beş illik həbs gözləyir.

Naxçıvanda vəziyyət: Naxçıvan sakinləri Azərbaycanın digər yerlərindən daha kəskin dini azadlıq məhdudiyətləri ilə üzləşirlər. Yerli sünnilərin ibadət etməyə yerləri yoxdur. 2014-cü ilin noyabr ayında 200-dək şiə həbs edilmişdi; “Forum 18 xəbərlər xidməti”-nin məlumatına əsasən – rəsmi olaraq İrana yaxın kimi tanınan 50-dək şəxs saxlanmaqdadır və 50-dək məscidin

bağlandığı xəbər verilir. Şiələrin Aşura mərasiminə məscidlərin çölündəki polis uşaq və tələbələrin girişinə imkan verməyib. Bir çox dövlət işçilərinin məscidə getməkdən çəkdiyini xəbər verilir. Bəhailər, adventistlər və hari krişnalara qadağa qoyulub. Cuqa kəndi yaxınlığındakı qədim erməni məzarlığı 2005-ci ildən bəri vəhşicəsinə dəfələrlə dağıdılmışdır.

ABŞ siyasəti

Birləşmiş Ştatlar Azərbaycanda qərbyönümlü demokratiyanı dəstəkləmək və açıq bazar iqtisadiyyatını qurmağa kömək etmək məqsədini güdür. Digər məqsədlərə regionda sabitliyi ön plana çəkmək, əsas da Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli; enerji təhlükəsizliyinin artırılması və iqtisadi və siyasi islahatlara şərait yaratmaq daxildir. ABŞ şirkətləri Azərbaycanda neft layihələrində əməkdaşlıq edirlər. Azərbaycan Şimali Atlantik Sazişi Təşkilatının (NATO) Əfqanıstandakı əməliyyatlarını “Şimali Paylama Şəbəkəsi”-də iştirak etməklə dəstəkləyir və transmilli təhdidlərə, xüsusilə İran tərəfdən olan təhdidlərə qarşı çıxır. ABŞ yardımı dəniz terrorçuluğu əleyhinə imkanları, xüsusilə onun Xəzər Dənizi hövzəsində inkişaf etdirməyə yardım edir və hərbi təhlükəsizlik təlim kurslarını təqdim edir. ABŞ-ın Azərbaycanda vətəndaş cəmiyyətinə yardımı vətəndaş cəmiyyətinə kiçik qrantlar və vətəndaş dialoquna yönəlib.

BMT insan haqları qurumları və beynəlxalq vətəndaş cəmiyyəti qruplarının qeydlərindəki tənqidləri hesabat dövrü ərzində kəskin şəkildə artmışdır. İnsan haqları ilə bağlı tənqidlərə cavab olaraq Azərbaycan rəsmiləri 2014-cü ildə keçmiş ABŞ səfiri Riçard Morninqstara və Bakıda olmuş və Azad Avropa/Azadlıq radiosunun müxbiri, sonradan həbs edilmiş Xədicə İsmayılova ilə görüşmüş senat heyətinə qarşı şifahi olaraq hücumu keçmişdi. 2015-ci ilin fevral ayında Avropa və Avrasiya İşləri üzrə ABŞ Dövlət Katibinin köməkçisi Viktoriya Nuland ticarət və sərmayə məsələləri; enerji diversifikasiyası; təhlükəsizlik və terrorçuluq əleyhinə mübarizə, demokratiya və vətəndaş cəmiyyəti və Dağlıq Qarabağ münaqişəsi barədə dövlət rəhbərliyi ilə görüşüb ikitərəfli müzakirələr aparmaq üçün Azərbaycana getmişdi. Bir günlük səfər ərzində o, həmçinin vətəndaş cəmiyyəti ilə qısa görüş keçirmiş və vətəndaş cəmiyyəti və demokratiya üzrə davam edən ABŞ-Azərbaycan dialoqunun Avropa Şurasının təşəbbüsləri ilə paralel şəkildə aparılmasının başlanğıcı barədə bəyanat vermişdi.

Təvsiyələr

Azərbaycanda din və inanc azadlığını irəli çəkməkdən ötrü USCİRF ABŞ hökumətinə aşağıdakıları etməli olduğu barədə tövsiyə verir:

- Avropa Şurasının Venesiya Komissiyasının və Avropada Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Təşkilatının 2012-ci il tövsiyələri əsasında Azərbaycan hökumətini din haqqında qanunda öz beynəlxalq öhdəliklərinə uyğunlaşdırmaq üçün islahatlar aparmağa vadar etmək;
- Azərbaycan hökumətini dinc dini fəaliyyət və ya dini mənsubiyyətinə görə həbsə atılmış dini qrup üzvlərinin saxlanmasını və həbsini dayandırmağa vadar etmək;

- Azərbaycandakı ABŞ səfirliyinin insan haqları fəalları ilə müvafiq təmaslar saxlamasını təmin etmək və beynəlxalq insan haqları sənədlərində təsbit edildiyi kimi hər bir məhbusun öz ailəsi, insan haqları üzrə monitorinqlər, adekvat tibbi xidmət və vəkil ilə müntəzəm əlaqəsini/təmasını təmin etmək;
- Azərbaycanda beynəlxalq dini azadlıqlar və müvafiq insan haqlarının pozulması ilə bağlı BMT və Avropada Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Təşkilatında ictimai nəzarəti gücləndirmək və ATƏT-i bu məsələlərə aşkar şəkildə məşğul olmağa sövq etmək;
- Azərbaycan hökumətini BMT-nin Din və İnanç üzrə, həmçinin Ədliyyənin müstəqilliyi və İşgəncələr üzrə xüsusi məruzəçisinin ziyarətinə razılıq verməyə; xüsusi ziyarət günlərini təyin etməyə; və bu ziyarətlər üçün zəruri şəraiti təmin etməyə vadar etmək;
- Azərbaycan hökumətinə dini qrupların qeydiyyatsız sərbəst fəaliyyət göstərmələrinə imkan yaratması üçün təzyiq göstərmək və belə qrupların qeydiyyatının könüllü olması üçün din haqqında qanundakı qeydiyyat prosesinə düzəlişləri dəstəkləmək;
- ABŞ Beynəlxalq İnkişaf Agentliyinin Demokratiya və Münaqişələrin Yumşaldılması proqramında və ABŞ Səfirliyinin nəzarətindəki Demokratiya Komissiyası Kiçik Qrantlar proqramında dini azadlığa dair qrant kateqoriyasını və fəaliyyət sahəsini təsbit etmək, və dövlətin maliyyələşdirdiyi Demokratiyaya Milli Dəstək Fondunu (National Endowment for Democracy) tolerantlıq və din və inanc üzrə vətəndaş cəmiyyəti proqramlarına qrantlar verməyə həvəsləndirmək; və
- Dini azadlıq, həm də onun ABŞ xarici siyasətində rolu barədə müvafiq məlumatların yer aldığı ABŞ dövlətinin maliyyələşdirdiyi, xüsusilə Azərbaycan dilində olan obyektiv radio və internet proqramlarını çoxaltmaq.